

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
LsN Janne Kanerva

9.4.2021

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

TERRORISMIRIKOKSIA KOSKEVAT LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOKSET

Hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä kirjallisen asiantuntijalausunnon terrorismirikoksia koskevan rikoslain 34 a luvun tuoreimmista ja parhaillaan mahdollisesti valmisteltavana olevista muutoksista. Pyyntö liittyy valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (VNS 4/2020 vp) käsitelyyn. Oikeusministeriö toteaa kunnioittavasti seuraavan:

Rikoslain (39/1889) 34 a luvun terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä on täydennetty paljon viime vuosina erityisesti kansainvälisten veloitteiden toteuttamisen vuoksi. Vuoden 2015 alussa rangaistaviksi tulivat kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja terroristiryhmän rahoittaminen. Samalla terrorismin rahoittamisen rangaistavuus laajennettiin koskemaan kaikkien muidenkin terrorismirikosten kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ("terrori-iskujen") rahoittamista. Joulukuun 2016 alussa Yhdistyneiden Kansakuntien päätöslauselmaan 2178 (2014) perustuen säädettiin rangaistavaksi matkustaminen terrorismirikoksen eli minkä tahansa rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten.

Merkittävä määrä lainsäädäntömuutoksia tehtiin laitettaessa kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/541 terrorismin torjumisesta. Näistä 15.11.2018 voimaan tulleista lainsäädäntömuutoksista tärkeimpiä ovat seuraavat:

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	S-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	E-post, internet
Oikeusministeriö	Eteläesplanadi 10	0295 16001	09 160 67730	oikeusministerio@om.fi
PL 25	00130 Helsinki	Internat.	Internat.	www.oikeusministerio.fi
FI-00023 Valtioneuvosto	Finland	+358 295 16001	+358 9 160 67730	www.justitieministeriet.fi
Finland				

- eräät vakavat tietoverkkorikokset lisättiin niiden rikosten joukkoon, jotka on mahdollista tehdä terroristisessa tarkoituksessa ja jotka sellaisessa tarkoituksessa tehtyinä ovat terrorismirikoksia,
- säädettiin uutena rikoksena rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehty radiolögista asetta koskeva rikos,
- terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan kouluttautumisen rangaistavuus laajennettiin kattamaan itseopiskelu,
- terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen rangaistavuus laajennettiin koskemaan kaikkea ulkomaille tapahtuvaa matkustamista terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa mukaan lukien Suomeen palaavat tai muuten tänne sellaisessa tarkoituksessa matkustavat ja
- säädettiin uutena rikoksena rangaistavaksi terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen.

Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevat uusimmat rikoslain 34 a luvun muutokset tulevat voimaan 15.4.2021. Lainsäädäntömuutosten taustalla ovat eräiden kansainvälisten toimielinten (FATF ja CTED) suositukset, Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 2462 (2019) ja 2482 (2019) sekä tarve huolehtia siitä, että terrorismin rahoittamisrikoksia koskevat säännökset muodostavat kattavan, täsmällisen ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Uutena terrorismirikoksena tulee rangaistavaksi yksittäisen terroristin rahoittaminen. Lisäksi terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusasteikko muuttuu niin, että mainitusta rikoksesta tuomitaan vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta. Nykyisin terroristiryhmän rahoittamisesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kolme vuotta vankeutta. Täsmentäviä muutoksia tulee myös terrorismirikoksen rahoittamista (nykyinen terrorismin rahoittaminen) ja terroristiryhmän rahoittamista koskeviin tunnusmerkistöihin.

Hallitus linjasi joulukuussa 2019 suomalaisten kotiuttamiseen al-Holin leiriltä liittyen, että on arvioitava terrorismirikoksia koskevan lainsäädännön muuttamistarpeet ja tehtävä tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön. Oikeusministeriön linjauksen johdosta asettama työryhmä luovutti yksimielisen mietintönsä kesäkuussa 2020 (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja, 2020:8). Työryhmän arvion mukaan terrorismirikosten sääntely Suomessa on kansainvälisten velvoitteiden mukaista sekä laajaa ja kattavaa vertailtaessa keskeisten eurooppalaisten vertailuvaltioiden kanssa.

Työryhmä kuitenkin ehdotti sääntelyn riittävän kattavuuden varmistamiseksi ja vertailuvaltioidenkin lainsäädäntöihin perustuen ensinnäkin, että rangaistavaksi tulisi yleisesti se, että henkilö hoitaa terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää. Tämä täydentäisi nykyistä sääntelyä, jonka mukaan terroristiryhmän toiminnan edistämisenä on jo rangaistavaa tiettyjen edistämistekojen tekeminen, esimerkiksi terroristiryhmän varustaminen aseilla sekä kulkuvälineiden ja tietojen hankkiminen terroristiryhmälle. Työryhmämietinnön mukaan olennaiset tehtävät voivat koskea esimerkiksi terroristiryhmän aseelliseen toimintaan osallistumista, terroristiryhmän toimintavalmiudesta huolehtimista ja ideologista koulutusta, jolla oikeutetaan terrorismirikosten tekemistä tai kannustetaan niiden tekemiseen.

Lisäksi työryhmä ehdotti, että säädetään uutena rikoksena rangaistavaksi terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jolla esimerkiksi sosiaalisessa mediassa kehoitetaan tai houkutellaan värväytymiseen terroristiryhmään tai terrorismirikoksen tekemiseen. Nykysääntelystä poiketen ei edellytetäisi sitä, että kehottamisesta tai houkuttelemisesta tosiasiallisesti aiheutuu terrorismirikoksen tekemisen vaara. Lisäksi terrorismirikoksen rahoittaminen ja matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tulisivat nykyistä laajemmin rangaistaviksi.

Työryhmän mietinnön lausuntopalaute oli yleisesti ottaen myönteistä. Kyseenalaiseksi ei asetettu työryhmän johtopäätöstä sääntelyn kattavuudesta, ei myöskään suhteessa vertailuvaltioiden lainsäädäntöihin. Lausuntopalautteessa ei esitetty näkemyksiä työryhmän ehdottamia lainsäädäntömuutoksia pidemmälle menevien muutosten tekemisen puolesta kyseisessä lainvalmisteluhankkeessa. Hallituksen esitystä on valmisteltu työryhmämietinnön pohjalta lausuntopalaute huomioon ottaen niin, että esitys annetaan eduskunnalle huhtikuussa 2021.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan (PeVL 37/2016 vp, s. 3, PeVL 56/2016 vp, s. 6 ja PeVL 1/2021 vp, s. 5) ja lakivaliokunnan (LaVM 4/2018 vp, s. 10 ja LaVM 2/2021 vp, s. 5 ja 6) mukaan terrorismia koskeva sääntely muodostaa monimutkaisen ja vaikeaselkoisen kokonaisuuden, jota on syytä pyrkiä yksinkertaistamaan. Terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten kokonaisarvioinnin tarve todetaan myös useissa lausunnoissa, jotka annettiin oikeusministeriön asettaman työryhmän mietinnöstä. Todetusta laajemman tarkastelun tarpeesta huolimatta on ensiksi toteutettava erilliset tarpeelliseksi ja perustelluiksi katsottavat lainsäädäntömuutokset, mihin liittyy lähiviikkoina annettava hallituksen esitys.